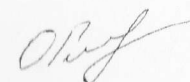

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА”

Гречка Ольга Віталіївна

УДК 311.21:656.13

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПОСЛУГ
АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ

Спеціальність 08.00.10 – Статистика

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі статистики ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана" Міністерства освіти і науки України, м. Київ

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Мазуренко Ольга Костянтинівна
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана",
доцент кафедри статистики

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Пугачова Марина Володимирівна
ТОВ «Компанія з управління активами "Прімоколект-Капітал",
заступник генерального директора з економічних питань,
кандидат економічних наук
Голубова Галина Володимирівна
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
доцент кафедри статистики

Захист відбудеться "11" червня 2015 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.07 у ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана" Міністерства освіти і науки України за адресою: 03680, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана" за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49 г, ауд. 601.

Автореферат розісланий "7" травня 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

 С.С.Ващасев

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ринок автотранспортних послуг є невід'ємною складовою економіки країни. Він має важливе як економічне, так і соціальне значення, оскільки обслуговує практично всі галузі економіки і всі верстви населення, сприяє розвитку транспортно-економічних зв'язків і підвищенню якості життя населення.

Послуги транспорту посідають одне з чільних місць у структурі ВВП України, частка виду економічної діяльності «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» останніми роками коливається в межах 9 - 13%. При цьому автомобільний транспорт є наймасовішим видом транспорту, він забезпечує перевезення до 70% усіх вантажів та близько 50% пасажирів. Високий рівень транскордонності, розташування на перехресті торговельних шляхів дозволяє Україні отримувати більше переваг від глобалізації у разі динамічного розвитку та реалізації потенціалу автотранспортної інфраструктури. Проте значний ступінь фізичного і морального зносу основних транспортних засобів та транспортно-дорожнього комплексу не гарантує належної якості транспортних послуг, а в умовах конкуренції призводить до витіснення українських перевізників з міжнародних ринків транспортних послуг, переорієнтації транзитних вантажопотоків в обхід України, створює загрози економічній безпеці держави.

Проблемним питанням у сучасних умовах залишається недосконалість інформаційно-аналітичного забезпечення аналізу процесів на ринку автотранспортних послуг. За цих умов дослідження теоретико-методологічних засад і практичне здійснення статистичного аналізу стану та розвитку ринку послуг автотранспорту є важливим і актуальним.

Проведене дослідження ґрунтується на фундаментальних працях відомих вчених у галузі ринкових відносин і ринкової кон'юнктури: В. Базилевича, В. Карпова, М. Кондратьєва, С. Мочерного, А. Чухна та ін., а також на роботах, присвячених проблемам розвитку, організації, функціонування та регулювання ринку автотранспортних послуг: Т. Воркут, В. Корчагіна, Ю. Лігума, О. Чорноус. Запропоновані в дисертації методологічні аспекти статистичного аналізу та прогнозування основних параметрів ринку автотранспортних послуг базуються на загальних положеннях статистики ринків, кон'юнктурної статистики, статистичного моделювання та прогнозування, викладених у наукових працях українських і російських вчених: І. Беляєвського, С. Герасименка, А. Єріної, Н. Парфенцевої, М. Пугачової, Л. Рождественської, К. Чулпина, О. Мазуренко, Е. Ярнихта.

Дослідження теоретичних та практичних аспектів статистичного аналізу автомобільного транспорту відображені в працях провідних фахівців, зокрема: Я. Гнатика, В. Маслія, Е. Петрової, О. Ганченко, І. Алексєєвої, М. Макаренка, І. Калачової, Д. Прейгера, О. Собкевича, О. Смелянової, Г. Голубової.

Разом з тим, залишаються дискусійними і недостатньо розробленими методичні аспекти статистичного оцінювання основних тенденцій та регіональних особливостей розвитку ринку автотранспортних послуг. Слід також

зазначити об'єктивну необхідність подальшого поглиблення науково-методичних підходів до оцінки чинників підвищення транзитного потенціалу автотранспорту. Все вищевикладене обумовило вибір теми дисертаційної роботи, її мету, актуальність, логіку та послідовність наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри статистики факультету інформаційних систем і технологій ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана" і є складовою наукових держбюджетних тем: "Методологія статистичного дослідження економічного розвитку та конкурентоспроможності країни в умовах трансформаційної економіки" (номер державної реєстрації 0106U004339) та «Методологічні засади статистичного дослідження економіки України в умовах реалізації стратегії інноваційного розвитку (номер державної реєстрації 0111U007429). Особиста участь автора полягає в розробці та обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення інформаційно-методичного забезпечення статистичного аналізу ринку автотранспорту, а також у здійсненні статистичного оцінювання стану та тенденцій розвитку ринку автотранспортних послуг в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є статистична характеристика сучасних процесів на ринку автотранспортних послуг, визначення основних закономірностей формування динаміки і структури наданих послуг та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо ефективного використання автотранспортного потенціалу країни.

Поставлена мета зумовила вирішення низки основних завдань:

- розкрити сутність, структуру і особливості ринку автотранспортних послуг як об'єкта статистичного дослідження;
- дослідити інформаційно-методичне забезпечення аналізу ринку автотранспортних послуг та обґрунтувати систему показників;
- здійснити статистичний аналіз тенденцій розвитку і сучасної кон'юнктури національного ринку вантажо- та пасажироперевезень;
- вдосконалити методичні підходи до побудови інтегральної оцінки потенціалу ринку автотранспортних послуг в регіонах, визначити пріоритети в державному регулюванні пропорційності та збалансованості формування регіональної структури ринку;
- адаптувати методику оцінювання транспортної рухливості населення до специфіки автотранспорту;
- дослідити зовнішньоекономічні вантажопотоки автотранспорту України у контексті загальносвітових інтеграційних процесів;
- за результатами статистичного аналізу сформулювати науково-практичні рекомендації щодо напрямів розвитку ринку автотранспортних послуг України.

Об'єкт дослідження - явища і процеси економічного характеру на ринку послуг автомобільного транспорту України.

Предметом дослідження є методичні та практичні аспекти статистичного аналізу закономірностей функціонування ринку автотранспортних послуг.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дисертації є сучасні розробки провідних вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері ринкових послуг. Для розв'язання конкретних завдань дослідження застосовувалися традиційний арсенал загальнонаукових та спеціальних статистичних методів, зокрема, методи узагальнення, порівняння, аналізу динамічних рядів, індексного і регресійного аналізу, графічний метод та ін.

Інформаційною основою дослідження є офіційні дані Державної служби статистики України, офіційні та методичні матеріали Міністерства інфраструктури України, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних авторів, нормативно-правові документи, довідкові й інформаційні видання, Інтернет-ресурси тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні сучасних процесів на ринку автотранспортних послуг, визначенні основних закономірностей формування динаміки і структури наданих послуг та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо ефективного використання автотранспортного потенціалу країни.

Найбільш суттєві результати дослідження, що містять елементи наукової новизни та свідчать про особистий внесок автора, полягають у наступному:

удосконалено:

- методичні підходи та інструментарій інтегрального оцінювання потенціалу ринку послуг автомобільного транспорту в регіонах України, що забезпечує необхідне інформаційне підґрунтя для аналізу кон'юнктури ринку і прийняття суб'єктами ринку виважених управлінських рішень;
- систему статистичних показників стану ринку автотранспортних послуг шляхом структурування та розширення її складу, що дозволяє поглибити аналіз за окремими сегментами ринку автотранспортних послуг;
- методичні аспекти оцінювання транспортної рухливості населення, що дозволяє обґрунтовано розраховувати потребу в транспортних засобах, оцінювати ступінь забезпеченості населення послугами транспорту загального користування, здійснювати порівняльний аналіз рухливості за окремими видами транспорту;

отримали подальшого розвитку:

- визначення сутності та особливостей функціонування ринку автотранспортних послуг як об'єкта статистичного дослідження, що дозволило обґрунтувати методичні засади статистичного аналізу закономірностей формування попиту і пропозиції на ринку послуг автотранспорту та прогнозування його розвитку;
- методичні аспекти статистичного аналізу динаміки та структури вантажо- та пасажироперевезень, що дало можливість виявити сучасні тенденції розвитку основних параметрів національного ринку автотранспортних послуг;
- методичні підходи до статистичного оцінювання транзитного потенціалу автотранспорту України, що дозволяє зробити висновок про рівень його використання та наявність резервів;
- пріоритетні напрями розвитку ринку автотранспортних послуг у частині ефективного використання потенціалу автотранспорту, підвищення

конкурентоспроможності вітчизняного транспорту на міжнародному ринку транспортних послуг.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності Державної служби статистики України, Міністерства інфраструктури України, відомчих органів транспорту для вдосконалення статистичного аналізу ринку послуг автомобільного транспорту.

Науково-практичні розробки щодо методичних аспектів оцінювання сучасного стану перевезень автомобільним транспортом та виявлення регіональних особливостей розвитку ринку автотранспортних послуг та методики розрахунку інтегрального показника розвитку автотранспорту в окремих областях України використані в практичній діяльності Відділу з питань транспортних перевезень та зв'язку Полтавської міської ради (довідка № 12/33 від 25.12.2013 р.).

Пропозиції щодо методики статистичного оцінювання забезпеченості автомобільними дорогами, яка дає можливість визначити рівень розвитку транспортно-транзитної інфраструктури в окремих регіонах країни, та проведення комплексного аналізу техніко-економічної складової транзитного потенціалу автотранспорту, що мають на меті підвищення рівня його використання, впроваджені у роботі Філії «Хорольський райавтодор» ДП «Полтавський облавтодор» (довідка №112 від 13.12.13 р.).

Окремі методологічні положення дисертації впроваджено у навчальний процес ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» при викладанні дисциплін «Економічна статистика» та «Статистика ринків» (довідка від 25.04.2014 р.) та ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» при викладанні навчальних дисциплін «Статистика», «Статистика ринку товарів та послуг з основами соціально-економічної статистики», «Статистика підприємства з основами економічної статистики», «Економічна статистика з основами міжнародної статистики» (довідка №05-21/281 від 22.05.2014 р.). Основні положення та висновки роботи можуть бути використані при підготовці посібників з галузевої статистики (статистики транспорту).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до статистичної оцінки ринку послуг автотранспорту.

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використані лише ті положення та ідеї, що є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати виконаного наукового дослідження були оприлюднені на п'яти конференціях. Серед них: VI Міжнародна науково-практична конференція з нагоди Дня працівників статистики «Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, 2008 р.); I Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми моделювання складних економічних систем» (м. Кривий Ріг, 2009 р.); II Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми

трансформаційної економіки» (м. Кривий Ріг, 2008 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Статистична оцінка соціально-економічного розвитку» (м. Хмельницький, травень 2010 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку методології в статистиці, обліку та аналізі економічних процесів» (м. Дніпропетровськ, 6-27 квітня 2013 р.).

Наукові публікації. Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані у 13 наукових працях загальним обсягом 4,3 друк. арк., з них: 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 – у науковому фаховому виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази, 6 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації налічує 168 сторінок друкованого тексту. Дисертація містить 36 таблиць на 22 сторінках, 29 рисунків на 17 сторінках та 4 додатки на 4 сторінках. Список використаних джерел налічує 164 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію щодо апробації та публікації результатів дослідження.

У розділі 1 «Теоретико-методологічні засади статистичного аналізу ринку послуг автомобільного транспорту» уточнено сутність, особливості функціонування та розвитку ринку послуг автомобільного транспорту, дано оцінку інформаційно-методичного забезпечення; запропоновано систему статистичних показників для комплексного аналізу ринку автотранспортних послуг.

У результаті узагальнення і систематизації різних підходів зазначено, що ринок послуг автомобільного транспорту – це регульована сукупність соціально-економічних відносин між економічними суб'єктами у процесі надання автотранспортних послуг, що знаходиться у взаємозв'язку та взаємозалежності з процесами виробництва та споживання.

Статистичний аналіз ринку послуг автомобільного транспорту України полягає в об'єктивному та вичерпному оцінюванні стану ринку, виявленні закономірностей та тенденцій його розвитку, характеристиці структури та регіональних особливостей, виявленні та моделюванні взаємозв'язків, а також прогнозуванні на цій основі його подальшого розвитку.

Ринок послуг автомобільного транспорту охоплює як операції на внутрішньому ринку, так і міжнародні вантажні перевезення вантажівками і фургонами та міжнародні пасажирські перевезення автобусами, враховуючи туристичні автобуси підвищеної комфортності. Способи поставки автотранспортних послуг за кордон включають транскордонне надання та комерційну присутність (визначаються згідно з ГАТС – Генеральною угодою з торгівлі послугами, беручи до уваги місце знаходження постачальника і

споживача на момент представлення послуги з урахуванням їхньої резидентної належності або країни походження).

На ринку автотранспортних послуг взаємодіють дві групи суб'єктів: споживачі автотранспортних послуг – пасажирів, власники багажу та вантажовласники, а також, суб'єкти які надають ці послуги, – перевізники та експедитори (рис. 1). Об'єктом купівлі-продажу на ринку послуг автомобільного транспорту є автотранспортні послуги.

Автотранспортну послугу пропонується розглядати як результат транспортної роботи з переміщення вантажів і пасажирів, а також комплекс допоміжних операцій, які доповнюють перевізний процес і виконуються автотранспортом за попередньою заявкою клієнта. При цьому враховуються перевезення як внутрішньодержавні, так і міжнародні, а також такий особливий вид перевезень як транзит. Відмічено, що автотранспортним послугам властиві такі особливості: виробництво, реалізація й споживання послуги є нерозривними у часі та просторі, послуги не мають речової форми, не накопичуються і не підлягають перевірці перед покупкою; характеризуються непостійною якістю.

Рис. 1. Взаємозв'язок основних складових ринку автотранспортних послуг

Джерело: складено автором

Основними параметрами ринку автотранспортних послуг є попит, пропозиція, місткість ринку та ціна послуги. Попит на автотранспортні послуги являє собою частину потреби в послугі, забезпечену коштами покупців, або

платоспроможну потребу. Попит є сполучною ланкою між виробництвом і споживанням, це визначає необхідність його вивчення, аналізу та прогнозування при комплексному дослідженні ринку автотранспортних послуг. Клієнти – підприємства, установи, організації, населення тощо, формують попит на транспортні послуги у відповідності зі своїми вимогами і платоспроможністю. Саме попит на автотранспортні послуги характеризує реальний обсяг роботи автотранспорту, адже на автомобільному транспорті процес виробництва та реалізації (споживання) – єдине ціле. Оцінку наданих автотранспортних послуг проводять, використовуючи систему статистичних показників, що включають показники діяльності вантажного та пасажирського автотранспорту.

Перевізники та експедитори надають автотранспортні послуги, що формують обсяги пропозиції та характеризують потенційний обсяг роботи автотранспорту, який, в свою чергу, зумовлений рівнем конкуренції на ринку. Оцінка пропозиції на ринку автотранспортних послуг можлива лише на основі експертних оцінок та частково за даними вибірових обстежень та опитувань суб'єктів ринку.

Співвідношення попиту і пропозиції на ринку автотранспортних послуг створюється під впливом соціально-економічних, правових та інших факторів і в кожний конкретний момент визначає рівень тарифів на транспортні послуги (ринкову ціну). Ціна на транспорті виступає в специфічному вигляді провізної ставки, тарифу, ціни квитка і т. ін. Ціна наданої транспортної послуги збільшує ціну товару, що існувала до його переміщення.

Зазначено, що державна система статистичного спостереження за діяльністю автотранспортних підприємств в Україні охоплює значну кількість статистичних показників. Автотранспортна статистика розмежовує перевезення вантажів і пасажирів, оскільки бере до уваги різний характер об'єктів перевезень, наявність особливих типів транспортних засобів, відмінність у організації перевізного процесу. Істотні відмінності мають програми статистичного спостереження, первинна документація, покладена в основу статистичного обліку цих перевезень, одиниці спостереження, а також прийоми зведення й аналізу статистичних матеріалів за перевезеннями.

Виявлено, що на сучасному етапі зміст інформації, на базі якої можна здійснити аналіз ринку автотранспортних послуг, має ряд суттєвих недоліків. Зокрема, відсутність вартісних показників функціонування ринку автотранспортних послуг та непорівнянність окремих показників у часі унеможливають проведення повноцінного дослідження ринку автотранспортних послуг. Тому на сьогодні важливим завданням, що потребує нагального вирішення, є проблема вдосконалення інформаційного забезпечення аналізу ринку автотранспортних послуг.

У розділі 2 «Аналіз попиту і пропозиції на ринку автотранспортних послуг» висвітлено результати аналізу стану та тенденцій розвитку внутрішнього ринку автотранспортних послуг упродовж 2000-2013 рр., проаналізовано динаміку та структуру зовнішньоекономічних вантажопотоків через кордони України автомобільним транспортом.

За результатами розрахунків встановлено, що період 2000-2013 рр. характеризується значним розширенням попиту на автоперевезення вантажів:

обсяги виконаної роботи автотранспортом в натуральному вимірі збільшилися з 939 до 1261 млн т і становлять 68,6% загального обсягу перевезених вантажів у країні. Вантажооборот автотранспорту збільшився майже в 3 рази при зростанні його частки у загальному обсязі вантажообороту усіх видів транспорту з 4,9% до 14,7%; також у 2,1 рази зросла середня дальність перевезень, що дозволяє констатувати поступове розширення масштабів ринку.

Доведено, що існуюча структура парку вантажних автомобілів не відповідає ринковому попиту. Більшість вантажівок, що експлуатуються на внутрішньому ринку України, за вантажопідйомністю, видом палива, терміном експлуатації, а також характеристиками впливу на довкілля є морально застарілими. Основна частина (88%) вантажівок, що експлуатуються, мають вантажопідйомність від 1,5 до 10 т.

Структура парку автомобільного транспорту в Україні за видами палива є недосконалою, оскільки понад 90% автомобілів працює на бензині (газоліні) та дизельному паливі і незначна частка машини використовує альтернативні види палива.

Встановлено, що майже 70% вантажних автомобілів, що працюють в Україні, є технічно та комерційно застарілими (строк експлуатації понад 10 років). Використання застарілої технології та спрацьованих вантажних автомобілів веде до зростання витрат на перевезення. Вказано на неефективне використання наявного рухомого складу; так, у 2013 р. в середньому по Україні лише 48,8% від загального пробігу вантажного автомобільного транспорту склав пробіг з вантажем.

Доведено, що на українському ринку перевізників автомобільний транспорт є основним видом транспорту в освоєнні пасажиропотоків, його питома вага в загальному пасажирообороті країни у 2013 р. становить 38,2%. За період 2000-2013 рр. попит на перевезення пасажирів автомобільним транспортом зріс на 30,8%, а пасажирооборот на 70,1%. Зазначено, що в цей період відбувся перерозподіл суб'єктів ринку, що пропонують пасажирські послуги в бік скорочення автоперевізників державної форми власності.

На ринку пасажирських перевезень функціонують близько 25 тис. ліцензованих перевізників, які мають у своєму підпорядкуванні понад 111,6 тис. автобусів різних марок. Попри високий рівень конкуренції на ринку пасажирських автоперевезень, понад 25% загального пробігу пасажирських автобусів здійснюється без пасажирів, що свідчить про нераціональність організації пасажироперевезень. Структура потреб населення у внутрішніх перевезеннях має вигляд: міжміське сполучення – 4,4%, приміське – 18,6%, міське сполучення – 77,0% і задовольняється повністю. При цьому відмічено, що у 2013 р. перевезення пасажирів автомобільним транспортом у міжнародному сполученні становить лише 0,04% від загального обсягу ринку. Разом із задоволенням потреб населення у пасажирських перевезеннях існує очевидний дефіцит якості, комфорту та безпеки на всіх видах транспортних засобів.

Для характеристики масштабів функціонування та розвитку ринку пасажироперевезень автомобільним транспортом проведено аналіз транспортної рухливості населення. Доведено, що при оцінці транспортної рухливості

необхідно враховувати кількість пасажирських поїздок і їх дальність; це дозволяє оцінити обсяги виконаної транспортної роботи в розрахунку на одного мешканця і дає можливість порівнювати транспортну рухливість населення за окремими видами транспорту.

За період з 2000 р. по 2013 р. рухливість населення зросла майже в 2 рази. Якщо у 2000 р. коефіцієнт рухливості населення на автомобільному транспорті був удвічі нижчим, ніж на залізничному транспорті, то, починаючи з 2006 р., ця ситуація різко змінилася, що є підтвердженням підвищення конкурентоспроможності автомобільного транспорту на ринку транспортних пасажирських перевезень (рис.2).

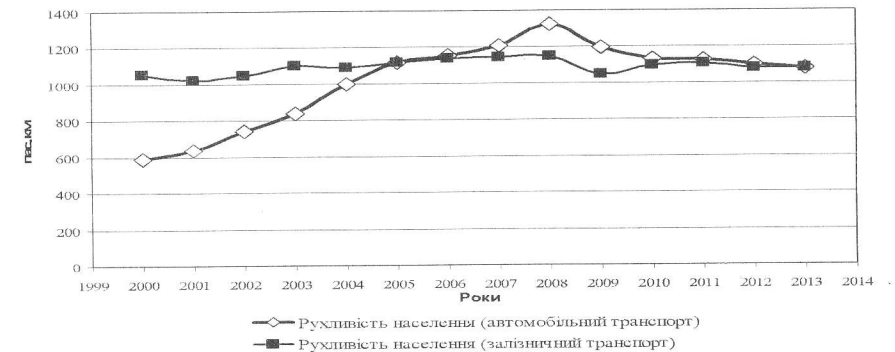

Рис.2. Динаміка рухливості населення на залізничному та автомобільному транспорті в Україні за 2000-2013 рр.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України.

При дослідженні рухливості населення України в розрізі областей та за видами сполучення відмічено досить високий ступінь варіації. Найвищий коефіцієнт варіації рухливості населення (187,7%) спостерігається при міжнародних перевезеннях. Так, 66,8% перевезених пасажирів у міжнародному сполученні припадає на чотири області, серед яких Волинська (13,3%), Львівська (16,5%), Одеська (7,2%), Харківська (19,1%) області та м. Київ (10,7%). Найнижчий ступінь варіації рухливості населення (36,5%) властивий міському сполученню, переміщення населення пов'язане передусім з трудовою діяльністю населення та культурно-побутовими мотивами.

Україна є активним учасником міжнародного ринку автотранспортних послуг: у 2013 р. державний кордон України перетнуло понад 21,5 млн. одиниць автотранспортних засобів, (62,9% іноземних та 37,1% українських), а зовнішньоекономічні вантажопотоки склали понад 371 млн. т., зокрема на транзит припадає 21,4%, експорт – 34,2% та імпорт – 44,4%, при цьому у загальній структурі за видами транспорту автомобільний транспорт посідає третє місце після трубопровідного та залізничного.

Динамічний розвиток зовнішньої складової ринку автотранспортних послуг України характеризується розширенням кола країн-торговельних партнерів (із

150 у 2005 р. до 163 у 2013 р.), змінами в структурі країн-експортерів в бік збільшення частки країн СНД (насамперед РФ), і навпаки - скороченні частки країн СНД в імпорті вантажів.

Встановлено, що транзитне перевезення вантажів автомобільним транспортом за період з 2005 р. по 2013 р. зросло майже у 9 разів. Щорічно середнє збільшення обсягу транзитних перевезень вантажів автомобільним транспортом України складало 618,61 тис. т. У цей же час, у загальному обсязі транзитних вантажопотоків України частка автомобільного транспорту зросла з 0,3% у 2005 р. до 4,7% у 2013 р., і засвідчує підвищення рівня використання транзитного потенціалу автомобільного транспорту (рис.3).

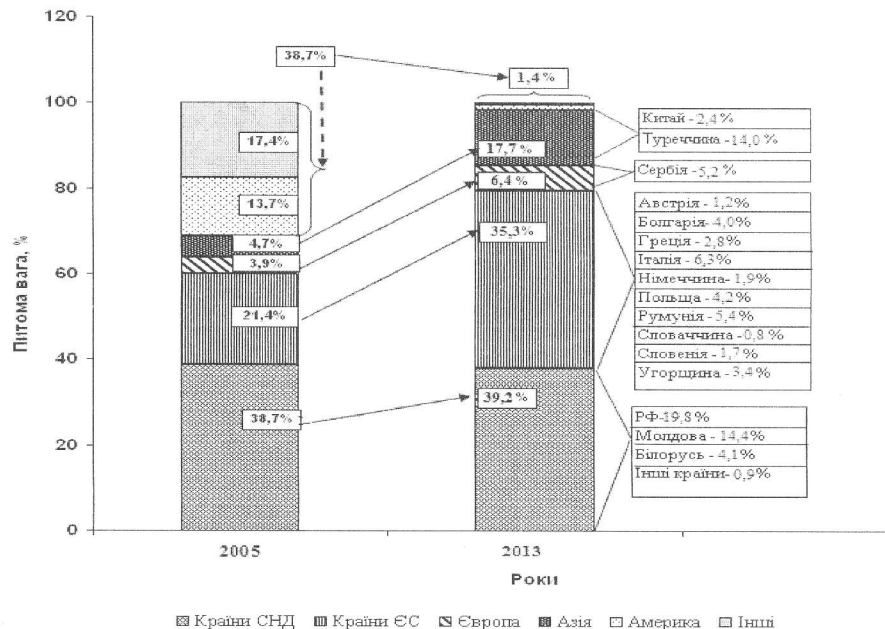

Рис.3. Зміна структури транзитних вантажопотоків через кордони України за країнами відправлення у 2005 та 2013 рр.

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України.

У 2013 р. структура транзиту за країнами відправлення дещо змінилася. Так, до 35,3% зросла частка автоперевезень з країн ЄС, збільшилася також частка країн Азії – з 4,7% у 2005 р. до 17,7% у 2013 році, а частка Росії в автомобільному транзиті майже не змінилася.

У розділі 3 "Розвиток українського ринку автотранспортних послуг у сучасних умовах" здійснено статистичне оцінювання потенціалу внутрішнього ринку автотранспортних послуг та рівня його використання в окремих регіонах України, прогнозовано обсяги транзитних вантажних автоперевезень, проаналізовано сучасний стан транспортної інфраструктури.

Статистичне оцінювання потенціалу внутрішнього ринку автотранспортних послуг передбачає аналіз використання можливостей автотранспорту щодо перевезення пасажирів і вантажів. Аналіз ринку вантажо- та пасажирообороту свідчить про значний ступінь варіації як вантажообороту, так і пасажирообороту (коефіцієнти варіації перевищують 50%), а також про значні розбіжності у ступені використання наявних резервів.

Обґрунтовано доцільність і можливість використання інтегральної оцінки стану ринку послуг автомобільного транспорту за областями України. Інтегральна оцінка агрегує три групи показників: показники діяльності вантажного (пасажирського) автотранспорту; показники рухомого складу вантажного (пасажирського) автотранспорту; рівень розвитку автотранспортної інфраструктури. Кожна група показників своєю чергою об'єднується в інтегральну оцінку другого порядку (часткову). Доведено різновагомий вплив цих груп показників на стан ринку послуг автомобільного транспорту, експертним методом визначено вагомість кожної групи на рівні 55%, 25% і 20% відповідно. Інтегральна оцінка розвитку автотранспорту в регіоні розраховується як середня арифметична зважена:

$$G_j = \sum_{i=1}^m z_{ij} d_i,$$

де G_j - інтегральний показник, що відображує узагальнюючу оцінку розвитку ринку автотранспортних послуг в j -му регіоні; z_{ij} - значення кожного i -го показника у j -й області; d_i - вагомість i -го показника, за умови, що $\sum_{i=1}^m d_i = 1$. Концептуальна схема розрахунку інтегральної оцінки подана на рис. 4.

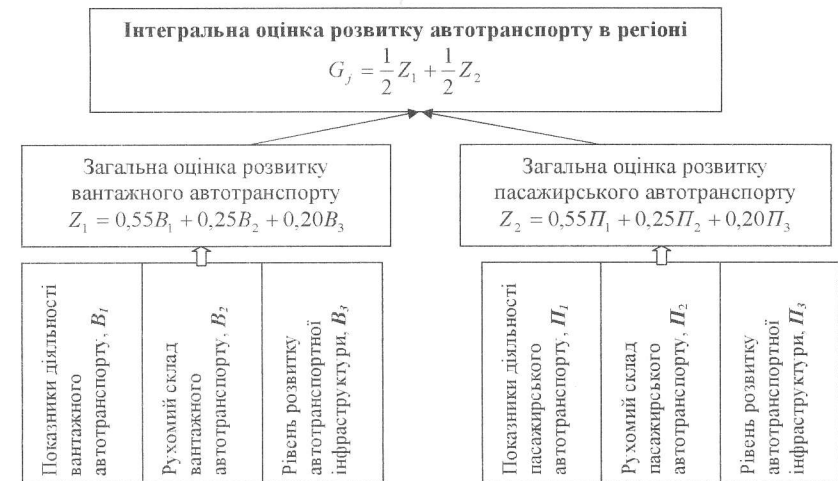

Рис. 4. Концептуальна схема розрахунку інтегральної оцінки рівня розвитку автотранспортних послуг у регіоні

Джерело: складено автором

Інтегральна оцінка рівня розвитку ринку послуг вантажного та пасажирського автотранспорту в окремих регіонах України дала можливість виділити чотири групи областей. До першої групи, з низьким рівнем розвитку послуг автотранспорту, увійшло 10 областей, до другої групи, з посереднім рівнем, – 8 областей, у третю групу, з рівнем розвитку вище середнього, – 4 області, та до останньої, з високим рівнем розвитку, – 3 області (Львівська, Донецька, Дніпропетровська), що потрібно враховувати при розробці програм розвитку автотранспорту в Україні.

Зазначено, що реалізована пропозиція на перевезення вантажів залежить від обсягів виробництва продукції. Коефіцієнт кореляції між обсягом вантажних перевезень та валовим регіональним продуктом становить $r = 0,75$. За результатами регресійного аналізу встановлено, що зі збільшенням валового регіонального продукту, як узагальнюючого показника діяльності регіону, на 1 млн.грн. обсяг вантажних перевезень збільшується на 2,27 тис.т.

Доведено, що загальні тенденції обсягів вантажо- і пасажироперевезень описуються параболою другого порядку. На основі трендових рівнянь побудований прогноз: за умови, що комплекс причин, які формували тенденції, кардинально не зміниться, очікується підвищення попиту на вантажні автотранспортні послуги та деяке скорочення пасажирських автоперевезень (табл.1).

Таблиця 1

Розрахунок прогнозного обсягу вантажних та пасажирських автотранспортних послуг на 2014-2015 рр.

Трендове рівняння	Показник	Прогнозні розрахунки	
		2014 рік	2015 рік
$y = -1,5076x^2 + 49,325x + 859,64$ $R^2 = 0,7767$	Обсяг перевезених вантажів, млн.т	1260,3	1262,9
$y = -0,1194x^2 + 5,4055x + 8,5132$ $R^2 = 0,9555$	Вантажооборот, млрд.ткм	62,7	64,4
$y = -28,961x^2 + 498,98x + 1920$ $R^2 = 0,9343$	Перевезено пасажирів, тис.осіб	2888,5	2489,7
$y = -0,4258x^2 + 8,072x + 17,84$ $R^2 = 0,9383$	Пасажирооборот, млн.пас.км	43,1	38,0

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

Доведено, що пріоритетними і економічно обґрунтованими для автотранспорту є перевезення на невеликі й середні відстані. Визначено, що середня відстань перевезень в областях, на які припадає значна частка перевезених вантажів автомобільним транспортом (Дніпропетровська, Донецька, Полтавська), нижча, ніж середня відстань перевезень в цілому по Україні. Аналогічна ситуація спостерігається і при перевезенні пасажирів.

Зазначено, що підвищення середньої відстані перевезень є одним з факторів підвищення рівня використання потенціалу внутрішнього ринку автотранспортних послуг. За результатами двоступеневого індексного аналізу середня відстань перевезень вантажів автомобільним транспортом по країні у

2013 р. порівняно з 2012 р. збільшилась на 2,1%. Проте, фактори, що впливають на середню відстань перевезень автомобільним транспортом в динаміці діяли різноспрямовано. Зміна середньої відстані перевезень вантажів автомобільним транспортом в окремих областях (локальний фактор) призвела до відповідного збільшення середньої відстані по країні на 6,8 %. Водночас зміни у регіональній структурі перевезень вантажів автомобільним транспортом мали негативний вплив, в зв'язку з чим середня відстань перевезень зменшилась на 4,4%. З'ясовано, що лише 13,7% всіх структурних зрушень мали позитивний характер. Такі зміни свідчать про можливі втрати частки ринку та зниження рівня використання потенціалу внутрішнього ринку автотранспортних послуг.

Розвиток українського ринку автотранспортних послуг, зміна конкурентних умов на ринку безпосередньо залежать і від зовнішньоекономічної складової. Зазначено, що міждержавний транзит через українську територію – це значний економічний ресурс, який нині використовується неповною мірою. За висновками експертів, ступінь використання транзитного потенціалу України знаходиться в межах 40-60%.

Акцентується увага на тому, що в умовах зростання вантажопотоків та поглиблення інтеграційних процесів розвиток автотранспортного потенціалу України гальмує стан транспортної інфраструктури. Одним із основних показників транспортної інфраструктури є щільність автомобільних доріг. Так, за рівнем забезпеченості автошляхами Україна має найнижчий показник в Європі, – лише 0,3 км на 1 км². Зазначено, що переважна частина автомобільних доріг України, які увійшли до складу міжнародних транспортних коридорів, була збудована більше півстоліття тому. Як наслідок, середня категорійність автодоріг становить 3,71, що свідчить про переважання шляхів з низькою пропускною спроможністю і не відповідає сучасним європейським стандартам.

Реалізація потенціалу автомобільного транспорту України передбачає: створення відповідно до міжнародних вимог транспортних коридорів та пришляхової інфраструктури, доведення якості автомобільних шляхів, їхньої пропускної спроможності до показників, що відповідають європейським стандартам; розширення будівництва нових автодоріг першої та другої категорій; посилення державного управління та механізму контролю за роботою перевізників.

ВИСНОВКИ

У дисертації проведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання, що полягає у комплексній статистичній оцінці ринку автотранспортних послуг. Проведене дослідження дає можливість зробити наступні висновки:

1. Встановлено особливості ринку послуг автомобільного транспорту, на якому взаємодіють дві групи суб'єктів: споживачі автотранспортних послуг та перевізники і експедитори. Споживачі формують попит на транспортні послуги у відповідності зі своїми вимогами і платоспроможністю, що характеризує реальний обсяг роботи автотранспорту. Пропозиція автотранспортних послуг

визначається як потенційний обсяг роботи автотранспорту і залежить від наявності та стану рухомого складу та інфраструктури. Співвідношення попиту і пропозиції на ринку автотранспортних послуг визначає ринкову ціну на послуги.

2. Встановлено, що обсяг, повнота, якість інформації щодо аналізу ринку автотранспортних послуг, яка офіційно подається, не відповідає сучасним потребам. Запропоновано удосконалену систему статистичних показників ринку послуг автомобільного транспорту шляхом виділення блоків: показники діяльності вантажного автотранспорту, показники діяльності пасажирського автотранспорту, рухомий склад та показники автотранспортної інфраструктури. Такий поділ дає можливість оцінити попит на автотранспортні послуги (окремо вантажні і пасажирські), оцінити обсяги пропозиції і врахувати інфраструктурну складову.

3. Аналіз динаміки попиту на автоперевезення за 2000-2013 рр., свідчить про абсолютне збільшення вантажообороту із одночасним зростанням частки автомобільного транспорту в загальному обсязі перевезень (з 4,9% до 14,7%) і дає підстави зробити висновок про значне розширення масштабів ринку. При цьому спостерігається постійне зростання середньої дальності перевезень (в середньому на 6,3% за рік), що свідчить про підвищення конкурентоспроможності вантажного автомобільного транспорту. Водночас виявлено недоліки у структурі парку вантажних автомобілів. Більшість вантажівок, що експлуатуються, за такими характеристиками як вантажопідйомність, вид палива, термін експлуатації, вплив на довкілля не відповідають ринковому попиту.

Доведено, що на сьогодні автомобільний транспорт відновлює свої втрачені позиції в пасажирських перевезеннях і залишається основним видом транспорту в освоєнні пасажиропотоків. Його частка в загальному пасажирообороті країни у 2013 році становить 38,2%. Зазначено, що наявний рухомий склад використовують нерационально, понад 50% від загального пробігу вантажного автомобільного транспорту становить пробіг без вантажу та понад 25% загального пробігу пасажирських автобусів здійснюється без пасажирів.

4. Статистичне оцінювання потенціалу ринку пасажирських автоперевезень проведено із застосуванням показника транспортної рухливості населення. Транспортна рухливість населення є однією з важливих характеристик, знання якої дозволяє обґрунтовано оцінювати та розраховувати потребу в транспортних засобах, забезпеченість населення послугами транспорту загального користування, а також здійснювати заходи щодо поліпшення транспортного обслуговування населення. Зважаючи на зміни рухливості населення на автомобільному транспорті за 2000-2013 рр., що характеризуються збільшенням попиту на пасажирські перевезення майже в 2 рази, зроблено висновок про значне розширення масштабів цього сегменту ринку та підвищення конкурентоспроможності автомобільного транспорту.

5. Розроблено і апробовано індексні схеми впливу окремих факторів на динаміку середньої відстані перевезень вантажів з метою оцінки впливу структурних зрушень на зміну загальної середньої. За результатами проведених розрахунків встановлено, що зміни у регіональній структурі перевезень вантажів автомобільним транспортом мали негативний вплив, у зв'язку з чим середня

відстань перевезень зменшилась на 4,4%. При цьому доведено, що лише 13,7% всіх структурних зрушень мали позитивний характер, що призводить до втрати частки ринку вантажоперевезень.

Для комплексного оцінювання рівня реалізації та можливостей подальшого нарощування потенціалу внутрішнього ринку використано інтегральну оцінку стану ринку автотранспортних послуг. Виділено 3 групи показників – показники діяльності вантажного (пасажирського) автотранспорту; показники рухомого складу вантажного (пасажирського) автотранспорту; рівень розвитку автотранспортної інфраструктури, які по-різному впливають на рівень розвитку автомобільного транспорту в окремих регіонах. На основі інтегральної оцінки виділено групи областей з високим, посереднім і низьким рівнем розвитку послуг автотранспорту, виявлено регіональні можливості розширення ринку, що потрібно враховувати при розробці програм розвитку автотранспорту в Україні.

6. Встановлено, що групи вантажів, які експортуються виключно автомобільним транспортом, у загальному обсязі експорту займають лише 20%, що свідчить про значний невикористаний ресурс автомобільного транспорту в перевезенні інших груп вантажів. Аналогічна ситуація спостерігається і в імпорті вантажів автомобільним транспортом.

За період з 2005 року по 2013 рік обсяг транзитних перевезень вантажів автомобільним транспортом України збільшився майже у 9 разів, зокрема відчутно зросла частка транзиту країн ЄС та Європи. За умови, що комплекс причин, які формували тенденції в частині зовнішньоекономічної складової ринку автотранспортних послуг не зміниться, можна очікувати в 2015 р., зростання обсягу транзитних перевезень вантажів автомобільним транспортом до рівня 6321,6 тис. т.

7. За результатами дослідження розроблено науково-практичні рекомендації: на законодавчому рівні підвищити якість і повноту інформації шляхом проведення вибіркового спостереження за більш широким колом показників; використовувати багатовимірні статистичні методи для аналізу функціонування і розвитку ринку автотранспортних послуг; застосовувати комплексний підхід для висновків про наявність і можливості використання конкурентних переваг автотранспорту в порівнянні з іншими видами транспорту та регіональної оцінки розвитку автотранспорту з урахуванням відмінностей як ресурсного, так і інфраструктурного забезпечення; створити умови для реалізації транзитного потенціалу автотранспорту України шляхом підвищення якості транспортно-транзитної інфраструктури, зокрема, міжнародних транспортних коридорів, та удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності автотранспорту.

ОПУБЛІКОВАНІ ПРАЦІ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у наукових фахових виданнях:

1. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Дослідження стану державної системи статистичного спостереження за діяльністю автотранспортних підприємств /

О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 7. К.: 2010. – С.449-455 (0,4 д.а.).

2. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Система статистичних показників діяльності підприємств автомобільного транспорту / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 9. К.: 2011. – С.382-389 (0,5 д.а.).

3. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистична оцінка транзитного потенціалу автотранспорту в Україні / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 11. К.: 2012. – С.351-360 (0,6 д.а.).

4. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистичний аналіз автодорожнього господарства Полтавського регіону як об'єкта інвестування пенсійних ресурсів недержавних пенсійних фондів / О.В.Калініченко (О.В.Гречка), О.О.Казак // Інвестиції: практика та досвід. - №6. – 2011. – С. 9-12 (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а., дана статистична оцінка потенціалу транспортної галузі Полтавської області, як можливого об'єкта інвестування коштів недержавних пенсійних фондів).

5. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистичний аналіз транспортної системи України як об'єкта інвестування фінансових ресурсів недержавних пенсійних фондів / О.В.Калініченко (О.В.Гречка), О.О.Казак // Інвестиції: практика та досвід. – №8. – 2011. – С. 11-14 (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а., охарактеризовано рівень економічної привабливості одного з основних сегментів транспортної галузі, а саме будівництво автошляхів, та визначено ступінь доцільності вкладень пенсійних коштів НПФ).

6. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистична оцінка зовнішньоекономічних вантажопотоків через кордони України автомобільним транспортом / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наукових праць. К.: 2013. – №9/1 (148). – С.144-148 (0,5 д.а.).

у науковому фаховому виданні України, яке включено до міжнародної наукометричної бази:

7. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Дослідження факторів формування та використання транзитного потенціалу автотранспорту: статистичний аспект / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Економічний аналіз (Open Academic Journals Index). Збірник наукових праць. - Тернопіль, 2013. – Том 13. – С. 39 – 47. (0,7 д.а.).

в інших наукових виданнях:

8. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистична оцінка стану транспортної галузі України / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи. Збірник тез виступів на VI Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди Дня працівників статистики. – Київ. – 2008. – С.141-143 (0,2 д.а.).

9. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Автомобільний транспорт – як складова сфери послуг / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Проблеми трансформаційної економіки. Збірник наукових тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – м. Кривий Ріг: КФ ДВНЗ «ЗНУ». – 2009. – С.11-12 (0,1 д.а.).

10. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистичний аналіз стану та динаміки ринку автотранспортних послуг / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Сучасні проблеми моделювання складних економічних систем. Збірник наукових тез I Всеукраїнської науково-практичної конференції. – м. Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ. – 2009. – С.11-12 (0,1 д.а.).

11. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Застосування статистичних методів аналізу пропорційності на основі коефіцієнтів локалізації та концентрації при оцінці результативних показників діяльності транспортних підприємств / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Статистична оцінка соціально-економічного розвитку. Збірник текстів доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. – м. Хмельницький. – 2010. – С. 244-246 (0,2 д.а.).

12. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистична оцінка послуг автомобільного транспорту / С.А. Жорник, О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Збірник наукових праць. Вісник МНТУ. Серія Економіка №3(7). – м. Київ. – 2012. – С.141-151 (0,6 д.а., особисто автору – 0,4 д.а., проаналізовано показники діяльності автомобільного вантажного транспорту; зроблено прогноз необхідних обсягів фінансування робіт, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонтом та утриманням автомобільних доріг загального користування).

13. Калініченко О.В. (Гречка О.В.) Статистична оцінка динаміки та структури зовнішньоекономічних вантажопотоків через кордони України автомобільним транспортом / О.В.Калініченко (О.В.Гречка) // Сучасні тенденції розвитку методології в статистиці, обліку та аналізі економічних процесів. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – м. Дніпропетровськ. – 2013. – С. 71-73 (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Гречка О.В. Статистичний аналіз ринку послуг автомобільного транспорту. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10. – Статистика. – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, 2015.

Дисертація присвячена обґрунтуванню та розробці напрямків удосконалення методології комплексного статистичного аналізу ринку послуг автомобільного транспорту.

У роботі досліджено систему статистичних показників ринку автотранспортних послуг, які всебічно характеризують явища та процеси, що відбуваються на цьому ринку.

За результатами аналізу надано оцінку тенденцій розвитку і сучасної кон'юнктури національного ринку вантажо- та пасажироперевезень. Запропоновано методичні підходи та інструментарій інтегрального оцінювання потенціалу внутрішнього ринку послуг автомобільного транспорту в регіонах

України, що дозволило визначити рівень його реалізації та можливості подальшого нарощування.

У роботі здійснено аналіз динаміки та структури зовнішньоекономічних вантажопотоків через кордони України автомобільним транспортом. Визначено основні напрямки змін обсягів перевезень вантажів у географічній (за країнами відправлення) та видовій (за номенклатурою) структурах зовнішньоекономічних вантажопотоків.

Розглянуто поняття транзитного потенціалу автотранспорту як складової частини транзитного потенціалу. Наведено класифікацію факторів, що формують транзитний потенціал автотранспорту та дається оцінка повноти та ефективності їх використання в Україні. Проведено аналіз обсягів транзитних перевезень вантажів в динаміці, як в цілому, так і в розрізі країн відправлення та за номенклатурою. Сформовані прогнозні оцінки обсягів транзитних вантажних автоперевезень.

Ключові слова: ринок автотранспортних послуг; автомобільний транспорт; послуги автомобільного транспорту; вантажоперевезення; пасажироперевезення; зовнішньоекономічні вантажопотоки; транзит.

АННОТАЦИЯ

Гречка О.В. Статистический анализ рынка услуг автомобильного транспорта. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.10. – Статистика. – ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана», Киев, 2015.

Диссертация посвящена обоснованию и разработке направлений усовершенствования методологии комплексного статистического анализа рынка услуг автомобильного транспорта.

Рассмотрены теоретико-методологические аспекты анализа закономерностей функционирования и развития рынка автотранспортных услуг, уточнена сущность понятия услуг автомобильного транспорта и приведена их классификация; осуществлен обзор информационного обеспечения как базы анализа рынка автотранспортных услуг; предложена система статистических показателей для комплексного анализа рынка автотранспортных услуг.

В работе исследована система статистических показателей рынка автотранспортных услуг, которые всесторонне характеризуют явления и процессы, происходящие на этом рынке.

По результатам анализа отражены основные экономические пропорции, определяющие уровень развития транспорта, в частности между объемами промышленного производства и объемами перевозок, между темпами роста инвестиций и темпами роста грузооборота.

Отражены результаты анализа состояния и динамики развития рынка автотранспортных услуг в Украине в течение 2000-2013 гг. По результатам расчетов установлено, что период 2000-2013 гг. характеризуется значительным расширением спроса на автоперевозки грузов. Выявлено, что объемы выполненной работы автотранспортом в натуральном измерении (млн.тонн)

составляют более 60% общего объема перевезенных грузов в стране. Доказано, что на украинском рынке перевозчиков автомобильный транспорт является основным видом транспорта в освоении пассажиропотоков, его удельный вес в общем пассажирообороте страны в 2013 г. составлял 38,2%.

Для характеристики масштабов функционирования и развития рынка пассажироперевозок автомобильным транспортом проведен анализ транспортной подвижности населения.

Рассмотрены региональные особенности грузо- и пассажироперевозок, представлена методика расчета интегральной оценки состояния рынка услуг автомобильного транспорта в регионах Украины.

В работе осуществлен анализ динамики и структуры внешнеэкономических грузопотоков через границы Украины автомобильным транспортом. Определены основные направления изменений объемов перевозок грузов в географической (по странам отправления) и видовой (по номенклатуре) структурах внешнеэкономических грузопотоков.

Рассмотрено понятие транзитного потенциала автотранспорта как составной части транзитного потенциала. Приведена классификация факторов, формирующих транзитный потенциал автотранспорта и дана оценка полноты и эффективности их использования в Украине. Проведен анализ объемов транзитных перевозок грузов в динамике, как в целом, так и в разрезе стран отправления, а также по номенклатуре. Даны прогнозные оценки объемов транзитных грузовых автоперевозок.

Определено, что в условиях роста грузопотоков и углубления интеграционных процессов возникает необходимость последующего исследования проблем и перспектив реализации транзитного потенциала автотранспорта Украины, которое предусматривает анализ современного состояния транспортной инфраструктуры, конкурентоспособности отечественных перевозчиков на международных рынках перевозок, перспектив функционирования международных транспортных коридоров в Украине.

Ключевые слова: рынок автотранспортных услуг; автомобильный транспорт; услуги автомобильного транспорта; грузоперевозки; пассажироперевозки; внешнеэкономические грузопотоки; транзит.

ABSTRACT

Hrechka O.V. The Statistical Analysis of the Market of the Road Transport Services.- Manuscript.

The thesis for the degree of the Candidate of Economic Science, speciality 08.00.10. - Statistics.- The SNEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman", Kyiv, 2015.

The thesis is devoted to the substantiation and development of ways for improving the methodology used for the complex statistical analysis of the market of the road transport services.

The author has done research into the system of statistical indices of the market of the road transport services, which characterize in a comprehensive manner the phenomena and processes that take place at this market.

The analysis has made it possible to assess the tendencies of development and the situation in the market of transporting goods and passengers. The author has suggested some methodological approaches and tools for conducting integral evaluation of the potential inherent in the domestic road transport market in the regions of Ukraine, which has led to determining the degree of its maturity and possibilities of its further expansion.

The paper contains the results of analyzing the dynamics and structure of freight road carriage across the border of Ukraine. The main trends of the changes in the turnover of cross-border freight carriage structure have been determined both geographically (based on the countries of departure) and by types of goods (the nomenclature).

The notion of road transport transit potential as the main component of transit potential of Ukraine has been considered. The paper contains the classification of factors that determine the transit potential of road transport, as well as the assessment of the extent and effectiveness of their use in Ukraine. The dynamic analysis of the volume of road transit freight transportation has been carried out, both comprehensively and in terms of the countries of departure and types of goods transported. Estimates of future volumes of road transit freight carriage have been suggested.

Key words: market for motor vehicle services, motor vehicles, motor vehicle services, freight carriage, passenger transportation, cross-border freight turnover, transit.

Підписано до друку 6.05.2015 р. Формат 60х90¹/16. Папір офс.

Друк офс. Автор. арк. 0,9. Тираж 100 екз. Замовл. № 102.

Видавництво та друк - Інформаційно-видавничий центр УБЕНТЗ Товариства «Знання» України.
03680, м. Київ, вул. Велика Васильківська (Червоноармійська), 57/3, к. 314.

Тел. 287-41-45, 287-30-97.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 217 від 11.10.2000 р.